

100 vuotta tulevaisuuteen – mikä muuttuu, mikä ei?

Pitkän aikavälin ennakoinnista

100 vuotta syteen tai saveen –
Thierry Gaudinin haastattelun satoa

Sirkka Heinonen ja Sofi Kurki

sekä tutkimusryhmä/Tulevaisuuden tutkimuskeskus:

Sofia Zavialova, Joni Karjalainen, Marjukka Parkkinen, Juho Ruotsalainen ja Osmo Kuusi

Tulevaisuuden tutkimuksen kesäseminaari

”Pilvessä vai kartalla? Suomi-kuvia ja polkuja vuoteen 2117” 21.8.2017 Nauvo

Thierry Gaudin

s. 15.5.1944

- Pitkän aikavälin tulevaisuuksien tutkija
- Millennium-hanke / FEN
- Recit du prochain siècle.

Editions Payot, Paris 1990

>600 s

- Centre de Prospective et d'Evaluation
- Fondation 2100

Sisällys

- 1. Johdanto: Miksi ennakoida seuraavaa sataa vuotta?**
- 2. Soveltuvat menetelmät**
- 3. Pitkän aikavälin tulevaisuuksien tutkimuksen peruskysymyksiä**
- 4. Kuka tarvitsee 100 vuoden ennakointeja? Mitä vaikutuksia niillä on?**
- 5. 100 vuotta eteenpäin: mikä muuttuu?**
- 6. Miten tietoa menneisyydestä voidaan hyödyntää?**
- 7. Yleisökeskustelu: Mitä ajattelette sadan vuoden ennakoinnista?**

1. Johdanto:

Miksi ennakoida seuraavaa sataa vuotta?

- Kuinka tärkeää on tehdä ennakointia 100 vuoden tulevaisuustähtäyksellä?

T.G.: Kuvitelkaamme vuonna 2017 syntyvää lasta. Hän elää odotusarvoisesti koko 2000-luvun, ja hänellä on mahdollisuus elää edelleen vielä 2100-luvullakin. Jo pelkästään järkisyyistä hän tarvitsee tulevaisuuskuvan, jollainen globaalissa ennakoinnissa on tuotettu koko 21. vuosisadasta.

- Yhä pidentyvät elinkaaret pidentävät mielekkään ennakoinnin horisonttia: johtuuko nykyinen aikaskaalamme ensisijaisesti ihmisen eliniän lyhyydestä? Miten aikakäsityksemme muuttuu tähän kohdistuvien mahdollisten dramaattisten muutosten myötä?

- Mitkä ovat pitkän aikavälin ennakoinnin potentiaali ja tärkeimmät edut verrattuna lyhytaikaiseen?

T.G.: Ennakointi ei ole ennustamista. Tiedämme, että sivilisaatiomme muuttuu syvällisesti. Eräässä mielessä uusi sivilisaatio rakentuu suhteellisen hitaassa prosessissa: maailman kytkeytyneisyys ja sen kulttuurinen kehitys sekä tarpeellinen hoivanpitoimme luontoa kohtaan ovat hitaita ja uhanalaisia prosesseja.

- Kehittyvä ymmärrys tapahtumien polkuriippuvuudesta ja siihen liittyvä vastuullisuuden tunteen lisääntyminen edellyttävät pidempää aikahorisonttia?

- **Onko pitkän aikavälin tulevaisuuden luotaaminen tullut suosituimmaksi nykyään vai voidaanko sitä jo pitää vakiintuneena käytäntönä?**

T.G.: Pitkän aikavälin ennakointien suosion taustalla on luultavasti kansainvälisen ilmasto-paneelin tutkijoiden (IPCC) työ, Internetin välityksellä tapahtuva kulttuurinen tiedon levittäminen, sekä tietoisuus globaaleista haasteista, kuten luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä, ilmastonmuutoksesta, kuivuudesta, muuttoliikkeistä ja köyhyydestä.

- kompleksiset ongelmat kehkeytyvät, mutta toisaalta ne myös ratkaistaan ajallisesti pitkäkestoisissa prosesseissa. Pitkän tähtäimen ennakointi on usein ainoa keino tarttua ilmiöihin, jotka eivät konkreettisesti näyttäydy jokapäiväisessä elämässä.

Yleisökysymys 1.

Mikä mielestäsi on pitkän aikavälin (> 100 vuotta) ennakoinnin potentiaali, ja mitkä sen tärkeimmät edut verrattuna lyhyemmän aikavälin ennakointeihin?

- Kirjoita näkemyksesi saamallesi vastauslomakkeelle kohtaan 1.

2. Menetelmät

- Mikä tai mitkä metodit soveltuvat parhaiten näin pitkän aikavälin tulevaisuuden tarkasteluun?

T:G.: Tiedämme, että maailma on koko sivilisaation systeemisen muutoksen edessä. Asianmukainen ennakkoinnin lähestymistapa on tehdä sitä teknisten järjestelmien analysoinnin kautta.

Esimerkiksi teollinen vallankumous rakennettiin tekniseen järjestelmään: materiaaleina oli teräs ja betoni; energiana polttomoottoritekniikka, aikaskaalana sekunti, eetoksena hyödyntäminen.

*Uusi järjestelmä, jota voidaan kutsua nimellä **kognitiivinen sivilisaatio**, on perin pohjin erilainen. Materiaaleina ovat teknopolymeerit ja bioyhteensopivat aineet, sekä erinomainen monimuotoisuus. Energiana uusiutuvat energialähteet;* aika-asteikkona nanosekunti; eetoksena suojele ja puutarhanhoito.*

* Neo-Carbon Energy –hankkeessa luodetaan uusiutuvaan energiaan perustuvaa yhteiskunnallista transformaatiota

- **Mikä tai mitkä menetöt eivät missään tapauksessa ole sopivia tähän?**

T.G.: Useimmat menetelmät, joita taloustieteilijät käyttävät paitsi ne, joissa hyödynnetään fyysisiä tietoja, esimerkiksi: kotitalouksien varusteluaste tietyissä laitteissa (raha ei ole luotettava väline, vaikka sitä koskevia tietoja olisi saatavilla).

- **Mitä vaikeuksia saattaa erityisesti syntyä, kun ennakoinnin aikaväli on näin pitkä?**

T.G.: Kehityksen nopeuden arviointi on vaikeaa, koska se voi riippua yleisen tietoisuuden kehittymisestä. Se on arvaamatonta ja alttiina satunnaisille näytävälle tapahtumille.

- **Kuinka paljon aikaa yleensä tarvitaan materiaalin keräämiseen ja skenaarioiden rakentamiseen 100 vuotta eteenpäin?**

T.G.: Teknologian alalla se voi kestää noin 10 vuotta monitieteiseltä tiimiltä.

Yleisökysymys 2.

Mikä tai mitkä metodit sopivat mielestäsi parhaiten 100 vuoden tulevaisuuden tarkasteluun?

- Kirjoita näkemyksesi saamallesi vastauslomakkeelle kohtaan 2.

3. Pitkän aikavälin tulevaisuuksien tutkimuksen peruskysymyksiä

- **Voidaanko ylipäänsä puhua ennakoinnista vai pitäisikö puhua vain tulevaisuuden luotaamisesta, kun aikaväli on erittäin pitkä?**

T.G.: Ennustamisesta ei voi puhua, sen sijaan ennakointia voi tehdä. Myös tulevaisuuksien luotaamisesta voi puhua (ei yhden tulevaisuuden).

Väitetään, että teknologisen muutoksen nopeus kiihtyy entisestään.

Koska muutos ei ole sama, sitä on vaikea vertailla. Voidaan kuitenkin sanoa, että muutoksen nopeus tulee yllätyksenä väestölle (suurelle yleisölle).

- **Onko eettisiä näkökohtia jotka liittyvät tällaiseen ennakointityöhön?**

T.G.: Tietenkin on esimerkkejä menneisyydestä itsensä toteuttavista ennusteista (esimerkiksi ydinaseet tai Vannevar Bush "As we may think", 1945).

- **Mikä on visualisointien ja metaforien merkitys 100 vuoden ennakoinnissa?**

T.G.: Niiden merkitys on stimuloida kansalaisten tietoisuutta, mikä on erittäin tarpeellista.

4. Kuka tarvitsee 100 vuoden ennakoiteja? Mitä vaikutuksia niillä on?

- Mikä maat/alueet ovat erityisesti kehittyneitä ja kiinnostuneita pitkän aikavälin tulevaisuudentutkimuksesta ja ennakoinnista?

T.G.: Suomi... Mielestäni se riippuu kyseessä olevista hankkeista: esimerkiksi Antonio Alonso-Concheiro Meksikosta teki erittäin mielenkiintoisen analyysin suurkaupunkien kehityksestä.

OECD on julkaissut tärkeän raportin "toimeentulo kaikille".

*Ilmeinen esimerkki on myös Kiinan aloite **silkkitiestä**, jossa inspiraationa on pitkän aikavälin visio.*

- **Ketkä ovat tärkeimmät sidosryhmät, jotka ovat kiinnostuneita tällaisesta pitkän aikavälin ennakoinnista?**
- **Missä konteksteissa (tai maissa) pitkän aikavälin ennakointia on tehty?**

T.G.: Jotkut yritykset ja lisäksi koulutusjärjestelmän pitäisi olla.

Japanissa, demografisista syistä, sekä kaikissa maissa, joiden kastelujärjestelmä riippuu Himalajasta. Lisäksi maissa, jotka ovat lähellä pohjoista napapiiriä ilmaston lämpenemisen seurausten vuoksi.

- **Minkälaisia vaikutuksia näet syntyneen työstäsi, joka tutkii pitkän aikavälin tulevaisuuksia?**

T.G.: Etenevää hyväksyntää sille, että on mahdollista kuvitella ja keskustella tulevaisuudesta.

- **Ovatko pitkän aikavälin skenaariot pyrkineet esittämään erityisiä haarautumiskohtia tai päätöksiä, joita meidän (tai päätöksentekijöiden) pitäisi jo harkita tiettyjen tulevaisuusnäkökymien edistämiseksi / välttämiseksi?**

T.G.: Kyllä, varmasti. Esimerkki: Sotavoimat suunnitellaan vielä 1900-luvun näkökulmasta eli puolustamaan kansallista aluetta. Luultavasti 2000-luvulla tehtävä muuttuu toiseksi eli luonnonsuojeluksi ainakin merellä ja trooppisissa sademetsissä.

5. 100 vuotta eteenpäin: mikä muuttuu?

- Millaisena itse näet maailman (tai osan siitä, esim. Ranska/Eurooppa) 100 vuoden päästä?

T.G.: Maailma näyttäytyy kulttuurisena sulatuslautana ja tieteen asema vahvistuu, mikä tuo Euroopalle erityistä roolia sen monimuotoisuuden vuoksi.

- Miten tulevaisuus voisi olla huomattavasti erilainen nykyhetkeen verrattuna? Kannattaako luontevana jatkokysymyksenä pohtia muutosta tietyillä sektoreilla: kulttuurissa/politiikassa/teknologiassa.

Kyllä, mutta nämä muutokset syntyvät teknisen järjestelmän kautta. Täytyy arvioida tekoälyn roolia...

- **Onko mahdollisissa esimerkeissä (pitkän tähtäimen ennakointia eri konteksteissa) huomattavissa samankaltaisuuksia vai vastaavasti radikaaleja eroja?**

T.G.: Kyllä, todellakin. On olemassa tärkeä suuntaus, jossa ennustetaan romahdusta (Jared Diamond, Joseph Tainter...) ja päinvastoin, toinen suuntaus - transhumanismi -, joka ennustaa onnellisuutta ja pitkäikäisyyttä...

6. Miten tietoa menneisyydestä voidaan hyödyntää?

- Miten hyödyllistä on analysoida kehityksiä, jotka tapahtuivat 100 vuotta sitten, ennakoinnille 100 vuotta eteenpäin?

Arvio muutoksen nopeudesta ja reitistä (esimerkiksi 1900-luvun julkiset ja sotilaalliset hankinnat ovat vauhdittaneet siviilielämän muutosta: lentokoneet, digitaalinen viestintä ja Internet).

- Kun taas tarkastellaan ajanjaksoa 100 vuotta taaksepäin, mitkä kysymykset ja dimensiot on käsiteltävä erityisen varovaisesti kun ajattelemme kehitystä 100 vuotta eteenpäin?

On todennäköisesti vaikea määritellä,

ketkä ovat toimijoita:

kansallisvaltiot, isot yritykset,

pankkiverkostot,

itseorganisoituva kansalaisyhteiskunta...

Yleisökysymys 3.

Minkälaisia ajatuksia Gaudinin näkemykset herättivät Suomen seuraavasta sadasta vuodesta?

(Mikä muuttuu, mikä ei...)

- Kirjoita näkemyksesi saamallesi vastauslomakkeelle kohtaan 3.

Kiitos !

Kirjallisuutta

Bush, Vannevar (1945). As We May Think. The Atlantic.

Diamond, Jared (2005). How Societies Choose to Fail or Succeed.

Gaudin, Thierry (1993). 2100 récit du prochain siècle. Editions Payot & Rivages, 600 s.

Tainter, Joseph (1988). Collapse of Complex Societies.

Thierry Gaudinin haastattelu heinäkuu 2017 (S. Heinonen).

La Fondation 2100. <http://fondationparistech.org/abriter/la-fondation-2100/>

Neo-Carbon Energy –hanke.

<https://www.utu.fi/en/units/ffrc/research/projects/energy/Pages/neo-fore.aspx>